

Văn hóa Óc Eo - Phù Nam, một thời kỳ phát triển rực rỡ của vùng đất Nam Bộ xưa...

Chân đèn hình người bằng đồng (BT LSVN TP. HCM)

VH- Bảo tàng Lịch sử quốc gia đang gấp rút chuẩn bị cho khai mạc trưng bày chuyên đề Văn hóa Óc Eo - Phù Nam. Đây là một triển lãm độc đáo và thú vị về một nền văn hóa cách ngày nay gần 2000 năm, nhưng là một nền văn minh khá rực rỡ và đặc sắc, chứng tỏ rằng vùng châu thổ sông Cửu Long từng có một thời kỳ phát triển huy hoàng bên cạnh văn minh Đông Sơn ở miền Bắc và Sa Huỳnh ở Nam Trung Bộ...

Óc Eo

Đó là một địa danh ở huyện Thoại Sơn, tỉnh An Giang, nơi cách nay gần bảy mươi năm, giới khảo cổ học tìm thấy dấu vết của một nền văn minh khá rực rỡ cùng thời với văn hóa Đông Sơn. Và cũng từ đó, người ta dùng hai từ Óc Eo để chỉ những di tích và di vật Phù Nam tìm thấy ở những địa bàn khác nhau thuộc các tỉnh Nam Bộ. Theo nhiều nghiên cứu lịch sử, vương quốc Phù Nam xưa có hai giai đoạn phát triển từ thế kỷ thứ I đến TK III và thời kỳ rực rỡ nhất là từ thế kỷ IV đến TK XII. Trải qua những biến cố, những thăng trầm lịch sử, vương quốc ấy suy tàn, dấu tích huy hoàng ngày xưa dần hoang phế theo thời gian...

Trưng bày Văn hóa Óc Eo - Phù Nam lần này với hàng trăm hiện vật quý giá tiêu biểu cho nền văn hóa Óc Eo sẽ mở cửa vào hạ tuần tháng 7.2012 tại Bảo tàng LSQGVN số 1 Tràng Tiền, Hà Nội.

Qua những lần khai quật khảo cổ, qua những di tích và di vật lịch sử, chúng ta như được tiếp cận những bí ẩn Phù Nam để hiểu phần nào về cuộc sống và văn hóa người dân một thửa xa xôi... Những đồ vật, những công cụ lao động được tìm thấy tại các di chỉ khảo cổ bằng các vật liệu bằng vàng, đồng, gốm... hay những pho tượng Thần, tượng Phật giúp chúng ta hiểu thêm văn hóa và tín ngưỡng của cư dân Phù Nam. Hàng ngàn năm trước, nơi đây đã có những thời kỳ phát triển rực rỡ. Đó

là những vùng đất chạy dài theo các dòng sông Tiền, sông Hậu, qua Tứ giác Long Xuyên, Đồng Tháp Mười... Cả một vùng đất rộng lớn bị hoang phế mấy trăm năm sau đó được “phát hiện” và hồi sinh bởi những người “Đi mở cõi”... Nhưng phải đến hơn ngàn năm sau, nền văn minh Óc Eo mới được tìm lại và cũng từ đó, chân dung vùng đất phương Nam của nước Việt mới được dựng lại sau bao nhiêu biến thiên thời cuộc...

Trải qua 70 năm phát hiện nghiên cứu, diện mạo của nền văn hóa đặc sắc, nổi tiếng mang tên Óc Eo càng rõ nét hơn, góp phần khẳng định vị trí vùng đất phương Nam Tổ quốc có một thời huy hoàng trong lịch sử. Di vật Óc Eo với những bộ sưu tập quý báu đã giúp cho việc tìm hiểu nghiên cứu minh định lịch sử về quá trình phát triển của một nền văn hóa lớn. Những câu chuyện khoa học về sự hình thành phạm vi phân bố, loại hình di tích, di vật, đặc trưng, niên đại... đã và đang được các nhà nghiên cứu trong nước và quốc tế dày công tìm tòi lý giải... Hàng nghìn di vật của văn hóa Óc Eo với nhiều chủng loại, chất liệu phong phú biểu hiện của quá trình phát triển và giao lưu văn hóa cổ xưa của vương quốc Phù Nam hàm chứa cả tính bản địa lẫn các thành tố văn hóa Ấn Độ, Ba Tư, La Mã, Trung Hoa... đang được bảo quản và phát huy tại các bảo tàng phía Nam đã cho thấy đó là nguồn tài liệu quý giá phục vụ cho tìm hiểu nghiên cứu nhiều lĩnh vực của văn hóa Óc Eo...

Ấm bằng gốm (Bảo tàng LSQGVN)

Khuyên tai trang trí (Bảo tàng LSQGVN)

Mặt nạ bằng vàng lá (Bảo tàng Bà Rịa - Vũng Tàu)

Khuyên tai trang trí bằng vàng, (Bảo tàng LSVN TP. HCM)

Và lịch sử huy hoàng

Trưng bày văn hóa Óc Eo lần này tại Bảo tàng Lịch sử quốc gia gồm hàng trăm hiện vật đặc sắc nhất giúp công chúng và du khách thường lãm tìm hiểu về nền văn hóa cổ nơi đây. Xem trưng bày Óc Eo – Phù Nam tại Bảo tàng Lịch sử quốc gia, người xem sẽ có được cái nhìn khái quát nét cơ bản đặc trưng, diện mạo của văn hóa Óc Eo trong bối cảnh chung của Văn hóa Việt. Đến với Trưng bày văn hóa Óc Eo lần này, chúng ta sẽ được chiêm ngưỡng những hiện vật kim loại quý và đồ trang sức Óc Eo bao gồm những chiếc vòng, nhẫn, bông tai, chuỗi hạt dây c h u y ề n ... được chế tác kỳ công từ các vật liệu đá, ngọc, vàng, mã não, thạch anh, thủy tinh.

Nhóm hiện vật gồm có đồ gia dụng, công cụ sản xuất và vật trang trí kiến trúc... Phần lớn đồ gia dụng là đồ gốm như nồi, hũ, bình bát, cốc chai... Đặc biệt có cả bếp lò, một vật dụng quen thuộc và quan trọng trong sinh hoạt của cư dân lúa nước... Những phù điêu trang trí bằng đất nung, là di vật gắn với các kiến trúc cổ như chùa, tháp... rất tiêu biểu của văn hóa Óc Eo. Trưng bày tượng Thần, tượng Phật gồm những pho tượng cổ bằng đá, gỗ, đồng được tìm thấy trong các di chỉ khắp vùng Nam Bộ cho thấy có sự giao thoa văn hóa lớn xảy ra tại đây. Tại vùng đất này theo sử liệu, giai đoạn từ TK V đến TK VII là giai đoạn phát triển

rực rỡ nhất của điêu khắc Hindu và Phật giáo Ấn Độ. Tuy nhiên nhiều hiện vật được bản địa hóa tạo dấu ấn riêng của văn hóa Óc Eo...

Với những gì nhìn ngắm hôm nay cùng những tư liệu lịch sử, cho thấy Óc Eo xưa là một đô thị rộng lớn, một thị cảng lớn, biểu hiện của một trung tâm kinh tế văn hóa lớn và sôi động với những giao lưu buôn bán quốc tế... Thời gian và biến thiên của thời cuộc và trời đất đã vùi lấp một quá khứ rực rỡ huy hoàng nơi đây. Nhiều nhà khoa học đã đánh giá những di tích Óc Eo và di vật được tìm thấy tại đây đã khẳng định một thời đại phát triển ở trình độ cao về kinh tế, kỹ thuật, về văn hóa, xã hội của vùng đất Nam Bộ. Điều đó minh chứng cho trình độ chinh phục thiên nhiên và xây dựng phát triển đất nước của cư dân vùng đất Nam Bộ ngày xưa. Điều quan trọng là đem dấu vết cổ xưa ấy đến với hôm nay là để qua đó mà tự hào và phát huy truyền thống văn hóa ấy trong công cuộc dựng xây đất nước, phát triển một nền văn hóa mới trên miền đất cổ.

Đi tìm bí ẩn một vùng đất cổ là công việc khó khăn và lâu dài, nhưng những gì đang nhìn thấy ở đây đã có thể hình dung về một nền văn minh khá rực rỡ. Phát hiện và quá trình nghiên cứu văn hóa Óc Eo là để tìm lại chân dung vùng đất cổ. Các di tích thuộc văn hóa Óc Eo chứa trong mình một trữ lượng tư liệu lịch sử quý chứng minh cho sự phát triển và tồn tại một bộ phận đất nước trên con đường hòa nhập vào cơ thể Tổ quốc Việt Nam như một bằng chứng về một nền văn hóa cổ từng tồn tại trên vùng đất phía Nam.

Tân Linh